

Dissertatio medica publica de vena portae, ... / praeside Joh. Mauricio Hoffmanno ... subjiciet ... MDCLXXXVII. Johannes Guilielmus Ayrer ... autor.

Contributors

Ayrer, Johannes Guilielmus, active 1687-1688.
Hoffman, Johann Moritz, 1653-1727.

Publication/Creation

Altdorfii : Literis Schönnerstædtianis, [1687]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/a2bf6kv2>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

D. F. N. G.

DISSERTATIO MEDICA PVBLICA

De

VENA PORTÆ,

QVAM

PRÆSIDE

MAGNIFICO p. t. VNIVERSITATIS
RECTOR E

DN. JOH. MAVRICIO
HOFFMANNO,

Philosophiæ & Medicinæ Doctore,
Chemiæ atq; Anatomia Professore Publico,
& S. R. I. Academico Curioso d. Heliodoro,

DNO PATRONO, ac PRÆCEPTORE *suo multis
nominibus devenerando,*

Placidæ Philiatorum disquisitioni subjiciet

ad d. XXII. Junii

A. E. C. clō Ibc LXXXVII.

JOHANNES GVILIELMVS AYRER

Norimbergensis,

AVTOR.

ALTDORFI

LITERIS SCHÖNNERSTÆDTIANIS.

19

D. R. N. G.

DISSERTATIO MEDICAE PUBLICAE

VENNA PORTA

MAGISTRO P. C. UNIVERSITATIS

RECTORI

ON. IOH. MARRICIO

HOFFMANNO,

Philosophiae & Medicinae Doctori

Chemiae & Astronomiae Professore Publico

& S. A. Academiae Caes. & Hungar. Medico

AVO PATRONO, & RECTORI

Universitatis

Placito Publico

sub

A. E. C. de

JOHANNES G. VON

Nominatus

AVO

AVO

LITTEAE SCIENTIAE

PRÆSES

Genere Virtute & Eruditione florentissimo

DN. AVTORI RESPONSURO

S. P. D.

Ingenio fœcundo ubi proba voluntas nupserit, animi partus noñisi perfectos & elegantes futuros esse, constans sapientum opinio fert: quæ ipsa tantum abest, ut in Te, mi AR-
RERE, fallat, ut potiùs ad amissim respondeat. Nempe enim cùm divinâ virgulâ Tibi obtigerit ingenii facultas uberrima, eidemque bonæ mentis soror connubio sese junxerit stabili, favente Lucinâ primum enixus es eruditionis fœtum pulchrum mehercle & expolitum: De

hoc autem non Tibi solum gratu-
lor, secundum Ægyptiorum & Sinen-
sium leges in artes paternas succe-
denti, sed & Honoratissimo DN. PA-
RENTI Tuo, Medico famâ meritisq;
πολλῶν ἀνταξίῳ ἄλλων, vel hoc nomine feli-
cissimo, quod genuerit filium PA-
RENTIS (ut Symmachi verbis utar,)
decora imitantem. Maçte AYRERE
eruditè doçte eo animo, persevera
uti cœpisti, & quantum potes per
doçtrinæ templum ad honoris ar-
cem propera; en patet PORTA, à To
solerti industriâ reclusa! Sic ego
currentem hortor, Divos autem
precor, ut indolem hanc diu ferventem
incolumem, & insitam ingenio Tuo
virtutem in majus provehant. B. V.
Dab. Altdorf I è Museo d. XII. Junii
A. E. C. clc Ioc LXXXVII.

I. N. S. S. T.

Procœmium.

Admirari solet ignobile vulgus simulacra ex Pario lapide aut aliâ idoneâ materiâ à peritâ artificis manu elaborata, quæ exterius quidem, quæ oculorum conspectum subeunt, affabrè ornata, intus autem rudia inexculta ac impolita sunt. Jam verò in admirationem potius rapiuntur sapientes, corpori humano animum aequè ac oculos advertentes, hoc etenim externâ non tantùm sese commendat pulchritudinis specie, verùm interiorum etiam partium summum decus, exquisitam proportionem, ac ineffabile Divini Conditoris artificium ostendit: Scitè ergò Galenus lib 17. de usu partium cap. I. an Polycletum inquit, jure admirabimur? propter partium statuæ (quæ canon i. e. regula fuit appellata) convenientiam ac proportionem, naturam autem non modò non laudabimus, sed omni etiam arte privabimus? quæ partium proportionem, non solùm extrinsecus more statuariorum, sed in profundo etiam servavit.

Introite Vos, quæiscung, manus oculatae sunt, credentes quod vident, Anatomicorum Theatra, (nam & hic Dii sunt,) & cognoscetis in corpore humano opere maxime subtili curiosè resecto μέγεθος πάντων καὶ θαύμα θαυμάτων, in quo supera inferis, immortalia mortalibus mirabili hymenæo summus opifex conjunxit. Introite, ideò quippe curiosum vobis natura ingenium dedit, & artis sibi ac pulchritudinis suæ conscia spectatores vos tantis corporis humani spectaculis genuit, perditur a fructum sui, si tam magna tam clara, tam subtiliter ducta, tam nitida & non uno genere formosa solitudini ostenderet. Dies me deficeret, nec circumscripti chartarum limites caperent, si, quæ ibi conspectum subeunt,

subeunt, hic recensere vellem. Adducam proin hac vice saltem in scenam VENAM PORTÆ, & quàm artificiosa ejus structura, ordinata per viscera imi ventris, individui conservationi destinata, distributio, ususq; multiplex sit, declarabo. Xerxem equidem ridendum esse olim censuit Ælianus l. 2. variarum histor. c. 14. quòd, cum mari terrisq; Fovis operibus posthabitis, nova itinera & insolitam navigationem sibi parasset, serviverit Platanò, & arborem coluerit; in Lydia enim, ut rumor fert, cum vidisset proceram Platanum, integrum diem ibi commoratus est, nullâ postulante necessitate, & castra posuit in solitudine circa Platanum, sed & multiplicem ac pretiosum ornatum ex ea suspendit, torquibus armillisque ramos veneratus, & Curatorem ei reliquit quasi custodem & propugnatorem Amasiæ. Ego autem tametsi circa VENAM PORTÆ, radicibus hinc inde sparsis luxuriantem, largè lateq; sese diffundentem ramis, arbori ideò à Galeno in libro de Venarum Arteriarumque dissectione cap. 1. expresse assimilatam, considerare, castra meditationum ibi metare, eandem verbis colere, multifariamq; utilitatem, quam corpori prestat, depradicare animo presumam, de nullâ apud prudentes irrisione mihi metuo futurâ. Esto Chlamydem Xerxis & aurum Barbari, reliquaq; munera nihil ad platanum pertinentia frustra pependisse, neq; ullum momentam ad arboris pulchritudinem attulisse; instituti tamen presentis nec me pigebit, nec pœnitebit, hac siquidem V. P. descriptio ad ejusdem distinctam faciet, ut spero, noticiam, pulcherrimumq; representabit ordinem. Nunc igitur Te, o Cœlestis JANE humiliter rogo, ut aperias intellectus mei fores, quò Portam & per ipsam naturam penetralia subeam feliciter!

DISSERTATIO MEDICA

De

VENA PORTÆ.

THESIS. I.

IN Tractationis limine statim se mihi sistit referandum *Vena Portæ* Nomen, apud Græcos & Latinos obveniens. Et *ta Nomen* Græcis quidem Venam propositam πύλην vocari notum est ex *Ruffo, in lib. de Appellat. XXIX.* scribente: Πύλη *Græcum,* ἥπατ @ ἡ φλεψ, δι' ἧς ἡ τροφή εἰσέρχεται; similiter θύτας, sacrificulos, victimarios, popas, hepatis venas πύλας nominasse docent *Casauboni Nota in Capitolinum,* citante *B. Casp. Hoffmanno in Comment. ad Gal. lib. IV. de Usu partium n. 189;* à Galeno etiam eandem Venam in singulari nunc simpliciter μεγάλην, nunc cum additione πρὸς πύλας ἢ ἐπὶ τὰς πύλας appellari, ex *IV. de Usu partium ultim. V. ejusdem II. de Anat. Venar. I. VI. Exercit. Anat. VIII. & X.* constat; aliquando verò σελεχιαῖαν (quòd caudici arboris similis sit, cum ab eâ tanquam σελέχει trunco rami ad plerasque infimi Ventris partes mittantur) dici, ex *VI. de locis affectis IV.* videre est, confer. *Lind. Med. Physiolog. p. m. 807.* Πύλαι autem designant monticulos sive eminentias in cava hepatis parte obvias, (quæ ὑπερκορυφώσεις *Hippocrati in fragmento lib. de Anat.* dicuntur) juxta quas, quia Venæ, considerationi nostræ subjæctæ, truncus ex hepate erumpit, inde etiam denominationem eadem nata est.

II.

Latinis *Vena Porta* communiter indigitatur, vid. *Latium,*
Ex-

Excellentiss. Dn D. Brunonis, Patroni, & Praeceptoris mei jugi
 observantiâ prosequendi *Lexic. Medic. p. m. 949*, (quas enim
 cum tota *Asclepiadum* familiâ *Galenus* græcè *πύλας*, hi
 portas nuncupant,) aliis *Porta jecoris*, *Vena magna ad por-
 tas Hepatis*, item *Vena Janitrix* audit. Ab interpretibus
 Arabum *Vena Lactea*, & *jecoris manus* salutatur, quasi la-
 cteum arripiat succum, hepaticque offerat. Vid. *Andr.
 Vesal. de Corporis Humani Fabrica Lib. III. cap. V. p. 449. Cassp.
 Bauhini Theatri Anatom. Lib. I. Cap. 15. p. 49. Gvern. Rolsincii
 Germant- Dissert. Anatom. Lib. V. Cap. 15. p. 863. Germanis usita-
 cum. tum nomen est die Pfort-Uder.*

III.

Recluso V. P. nomine progredior ad ejusdem es-
 sentialem *definitionem*, vel aliqualem potius *descriptio-
 nem*, eamque sequentem: *Vena Portæ est pars corporis mem-
 branacea cava oblonga, substantiam à V. C. aliquomodo peculia-
 rem nata, que principio ex vena umbilicali sumto in sinum
 mox expanditur amplum, atq; inde in radices divisa plures per
 hepatis substantiam dispersas, mox inferiora versus in unum
 truncum per ejusdem πύλας erumpentem collecta, tandem in
 ramos hinc ramulos sive propagines minores minimasve di-
 remta, infimi ventris visceribus, individui conservationi desti-
 natis, inservit.*

IV.

*Defin. Ge-
 nus.* Genus definitionis occupat pars corporis, idq; *Venæ
 Portæ* rectè attribui nullus negaverit, sive descriptionem
 partis latiore *Galenicam Lib. I. Meth. medendi 5.* legen-
 dam, quâ pars nuncupatur *omne id, quidquid totum com-
 plet & absolvit*, sive strictiorem *Fernelianam*, quâ pars vo-
 catur *corpus toti coherens, communiq; vitâ conjunctum, & ad
 Differen- illius usum functionemq; comparatum, eidem ritè applicave-
 tia specifi- rit. Differentia Specifica à V. P. substantiâ quodammodo pecu-
 lia-*

culiari, ortu & distributione singulari, nec non usu de-
 sumta est; de quibus tribus posterioribus cum in sequen-
 tibus demum sermonem ordo à me exigat, hinc de priori
 tantum quaedam subnectere placet. Nempe enim *V. P. V. P. Sub-
 stantiam* in eo quidem cum aliis Venis comunem ob-
 stantia.
 tigitur sensus monstrat, quod sit membranacea è mem-
 branæ quadruplicis complexu efformata, quarum exti-
 ma fibris nerveis & rectis in longum, serie licet minus
 regulari, protensis constet; cui subjecta vasculosa altera
 sanguinem suppeditet vitalem, tertia glandulosa flui-
 dum fibrarum nutricium & humectans segreget, quarta
 deniq; & intima planè muscularis fibris annularibus do-
 nata, motu suo, quasi peristaltico, cursum sanguinis redu-
 cem ad cor nonnihil sublevet, sicut hoc de Venis in com-
 muni docet *Borellus de motu animalium part. 2. c. 4. propo-
 sitione 32. allegat. in Bibliotheca Anat. part. 2. p. 933. Bohnius
 Circuli Anatomico-Physiolog. Progymnas. 6. pag. 107* Nihilo-
 minus tamen ejusdem substantiæ habitudinem in Venâ
 Portæ multo crassior, nubili obscuriorisque coloris,
 sese exhibere, quilibet cum *Glissonio Anat. Hepatis cap. 24.*
 primo cognoscat intuitu, accedit namque recensitis tu-
 nicis *capsula communis* sive vagina Portæ truncum & ra-
 dices cum ramis biliariis involvens, (eâ parte quâ por-
 tam tegit crassior, septuploque minimum latior, quàm
 quâ ramos obducit biliarios, *vid. Glisson. lib. cit. cap. 24. &
 figura* ibi addita,) quæ villis instructa muscularibus, arte-
 riolisque ab arteriâ hepaticâ dimissis, tum nervulis à ra-
 mi mesenterici plexu superiori, hepatico *Willisio in Neu-
 rologia cap. 27.* dicto, atque à nervo vago amandatis, præ-
 dita, *συσολῶν & διασολῶν* vices, minus licet ac cordis con-
 spicuas & quasi vermiculares reiterat, sanguinisque in
 hepar ingressum promovet. Vnde patet, Portam tuni-

*Capsula
communis*

carum robore arteriis simili non tantum pollere, & pulsum, arteriis aliis proprium, aliqualem edere, sed & in adducendo & per hepatis substantiam distribuendo sanguine arteriæ officium præstare, ut hinc arteria hepatica à coeliacæ arteriæ ramo dextro propagata, in capsulam communem & vasa biliaria absumatur, neque hepatis substantiam ex observatione *Glissonii cap. 42.* usquam attingat, certissimo indicio, Portam arteriæ vices gerentem illi jamdum prospicere, ἀνεβῶς ita docente **MAGNIFICO DN. PRÆSIDE** in *Disertationibus suis Anatomico-Physiologicis ad Hornii Microcosmum annotatis*, p. 112.

V.

V.P. Principium.

Substantiâ V. P. ὡς ἐν τύπῳ delineatâ, ad ejusdem principium me recipiam indagandum: Solent verò sectionum Magistri præeunte Dictatore *Galeno principii* vocem tripliciter accipere: (1) pro principio γενέσεως *originis*, à quo tanquam materiâ oriri quidpiam dicitur, (2) pro principio διοικήσεως *distributionis, dispensationis, officii*, à quo aut facultas aut communis materia manant, (3) pro principio ριζώσεως *radicationis*, in quo vasorum radices, quæ nutritionis principia sunt, apparent, expositore *Andrea Laurentio Histor. Anatom. lib. IV. quest. 1. exercit. VI. p. m. 179*; quam ipsam tamen distinctionem quia *Caspar. Hoffmannus p. m. Comment. in Gal. lib. IV. de usu partium num. 194.* bellum pronunciat commentum, & *Adrianus Spigelius lib. V. de Humanis Corporis fabrica cap. 3.* neutiquam Venis ullum ex his principiis commodè attribui posse declarat, idcirco ego controversiam illam de origine venarum hinc equidem meam non faciam: interim quando ad mentem revoco, venam umbilicalem primò omnium in portæ effiguratione conspici, hepar etiam ipsum die septimo

& de-

& decimo, teste *Harveo*, ejusdem propaginibus accrescere, quemadmodum uvæ racemus, germina virgultis, incipiens spica gramini; dein ex observatione *Glissonii Anatom. Hepatis cap. 25.* in embryone venam umbilicalem maximam sanguinis vim ad hepar apportare, & quodammodo V. P. munus exsequi, utpote quæ in eo præfertim nuper formato exilis admodum nulliusque ferme momenti conspicitur; hæc inquam quando ad mentem revoco, licebit mihi sano sensu *venam umbilicalem V. P.* pronunciare *principium*, scilicet *ρίζωσις* sive *radicationis*, similitudine desumpta à radicibus plantarum; quemadmodum enim illæ harum principia dici merentur juxta *Glissonum Anatom. Hepatis cap. 36.* ita & vena umbilicalis, dum ab eadem primum sese exporrigere videtur Venæ Portæ arbor, ipsius principium salutariter poterit: Et sanè hæc sententia applausum omnium facillimè habitura esset, si *Malpighii* suspicio in *appendice Obs. de ovo incubato annexâ Anatomia plantarum* plenè confirmata esset, ubi statuit, plexus integros vasorum umbilicalium præexistere incicatriculâ, & subintrantis icoris turgescencia ac motu manifestari, ipsorum areas extendi, ac truticos manifestari.

VI.

Juvabit verò nunc dictæ *vena umbilicalis ortum, progressum, distributionem & usum* ulterius profsequi. Ortum ei, clarioris tantum doctrinæ gratia, assigno in colloquamenti areâ juxta cor, suscipiendo hepatis domicilio relicta, ubi inferiora versus protensa (conspiciantur postmodum in adulto hepate idcirco obveniente fissurâ, in fimbriâ ejusdem anteriori sitâ) quousque corpusculi peripheriâ circumcincta est, simplici fertur ductu, umbilico autem transfosso unica quidem permanens in

*Vena umbilicalis
Ortus,
Progressus.*

homine, in vaccis autem ab *Hghmoro* disquit. *Anatom.*
l. I. part. IV. c. VII., & in ovibus à *MAGNIFICO DN. PRÆ-*
SIDE Ephemerid. Natur. Curios Decur. II. Anni I. Observ.
CLIV., geminata observata, cumque arteriis fociis fu-
 niculo umbilicali intorta, multisque quasi nodosis pro-
 tuberantiis, (è venæ contortæ distensione laterali à con-
 tento fluido factâ enatis,) distincta, *vid. Nicol. Hoboken*
Anatom. secundina humana repetit. c. V. artic. 3. §. 18 p. 487.
 tandem extremis propaginibus multiplicatis supra cho-
 rion membranam dimissis in placentam muliebrem
 vel brutorum glandulas uterinas & cotyledones ter-
 minatur; atque quamdiu ita comparata est, intra ute-
 rum & placentam vel brutorum glandulas uterinas &
 cotyledones à sanguine materno depositas portiones
 chyloso-gelatinoso-serosas, per arteriarum materna-
 rum & umbilicalium foetus motum, fibrarumque spas-
 modicas quasi corrugationes, propulsas, ex spongiosis
 uteri lacunis, & acinulis, densâ congerie crebraque
 velut adunatione massam illam orbicularem placen-
 tam dictam, juxta *Excellentissimum Drelincurtium syste-*
matis de humano foetupart. I. perioche 26. p. m. 34. effor-
 mantibus, suscipit, atque cum arteriarum umbilicalium
 sanguine percolato & puriori cor versus foetui offert;
 idcirco etiam *Th. Cornelius Physiol. Progymnas. 5. p. m. 204.*
 monet contemplatione dignam esse venæ umbilicalis
 magnitudinē, quæ tanta est, ut consortium arteriarum
 amplitudinem longè multumque superet; scilicet, quia
 non modo universus ille sanguis, qui per arterias in
 placentam influit ad cor foetus relabitur per umbilica-
 lem venam, sed etiam non exigua albuginei lentoris
 portio, quæ à jecore uterino secreta venarum oscula su-
 bit, unâ cum sanguine illo advehitur, & cordi ceu ali-

Insercio.

Viss.

menti promo offertur, unde in omnes corporis partes per arterias distribuitur. Quamprimum autem in dias has luminis auras edito foetu funiculus umbilicalis vinculo interceptus nec fluidi nutriticii nec sanguinei comē- atui amplius vacat, humoris inclusi reliquiis intra venā umbilicalem, ex observatione *Excell. D N. D. HOFFMAN- NI Senioris Patroni & Praeceptoris mei jugi observantiā devenerandi*, in concrementum vermiforme abeun- tibus, in soliditatem compingitur ligamenti, cujus usus eximius habetur in hepatis detentione, ne dum corpus dorso incumbit ad posteriora delaba- tur, diaphragmatisque motum impediat; hinc eodem resecto, disrupto, vel alio modo dissoluto subitanēam mortem subsecutam esse, *Casp. Hoffm. Comment. in Gal. lib. IV. de usu partium cap. 13. & 14. p. 234. & seq. scriptum reliquit, & Blasius in notis ad Veslingii syntagm. c. 4. barba- ris hoc in more positum esse notavit, novo scilicet cru- delitatis invento genere ut morti dent hominem, um- bilicum articulatim secantibus, hinc resecantibus, ut sic hepar ad posteriora cedat, diaphragma distendat, mo- tum pulmonum impediat, & respirationem laedat, sicuti post *Andr. Laurentium lib. 1. c. 8. & Fabr. Hildanum part. 1. Obs. 53.* pluribus differit *Mæbius in fundamentis Med. Physiol. p. 321*, subdens, *Hildanum* etiam idcirco in hydrope umbilici apertionem vereri, & potius suadere paracen- tesin infra umbilicum, de quā operatione plura si lubet videantur apud *Jobum van Meckren Obs. Medico-Chirur- gicarum cap. 50. p. m. 218. Thom. Bartholinus* verò arbi- tratur *Anatom. reformat. lib. 1. c. XXXVII. p. m. 319.* hi- storiā, indubiè fabulosā, impulsū id scripsisse *Lauren- tium*, contrariaque, ait, exempla vidisse *Riolanum* experi- entissimum, si mors sequatur ex accidenti venire, laesis quoque interioribus & patulo ad rerum noxiarum pe- netra-*

netrationem ostio; nec resecto umbilico collabi creditum Epar subitam mortem inferre, cum alio etiam ligamento valido à peritonæo idem suspendatur, confer. *Theoph. Bonet. sepulchr. Anat. p. 1620.*

VII.

*Sinus V.
P. oblong.*

Visa venâ umbilicali considerandus venit *sinus* ille *porta* oblongus, in embryone propter ingentem sanguinis è vena umbilicali influxum amplior multoque magis conspicuus, à *Glissonio Anatom. Epatis cap. XXV.* delineatus, qui quidem à *Needhamio in disquisitione Anatomic. cap. V. p. 128.* pro altero corde habetur, easdem epati vices præstante, quas aut dexter ventriculis pulmone, aut sinister corporis habitui, sive pro alveo, in quo colligitur sanguis, & unde postmodum distribuitur. Nempe enim sanguis ex venâ umbilicali sinui huic infusus diverticulum quoddam invenit, mox autem, sinu pulsante seque ope villorum capsulæ membranaceæ ambientis motricium (à spiritibus animalibus per nervos & à plexu mesenterii hepatico *Willisio* dicto, & ipso pari vago illuc amandatos, nec non sanguine, ab arteriæ celiacæ dextræ propaginibus coronariarum æ mulis affluente, actorum,) contrahente inde maximam partem exprimitur in *canalem venosum*, aliquali saltem usitatos hepatis canales subeunte, bilemque, ibidem deponente.

VIII.

*Canalis
venosus.*

Canalis enim iste à sinu modo dicto ferè ex adverso ostii umbilicalis venæ in Cavam rectà protenditur, & eo loco, ubi diaphragmati nequitur, penitus transit, vid. *Fig. 1. Glissonii lib. citati cap. 33. addita, & Tab. XXIV. Anatom. reform. Th. Bartholini;* ut adeò in foetu, propter glandulosos hepatis acinos nondum perfectè elaboratos, idem certia veluti anastomosis sanguinis ex Venâ umbilicali susce-

suscepti præcipuam partem immediatè Venæ cavæ infundat, usque dum excluso per partum foetu uti umbilicalis Venæ ita etiam hujus canalıs cavitas pariter occluditur, inque ligamenti formam addensatur. Non possum verò non id etiam observatione dignum ex *Needhamio* huc adferre, scilicet in avibus nec venam umbilicalem hepar ingredi, nec tubulum venosum ex Porta oriri, sed unum continuum canalem cum umbilicali exhibere, qui hepar transrepens in se recipit sinum Portæ & tum demum in Cavam pergit.

IX.

Porro ex sinu hepatico *radices porta* per hepatis gremium disperguntur, *majores* quidem aliæ certo numero *V. P.* definitæ, aliæ ab his propagatæ *minores*, & *minima* innumeræ: *majores* præeunte *Glissonio Anat. Hepatis cap. 25.* quinque numerantur, *quatuor* earundem longè lateq; per sinum hepatis, *quintâ* autem versus *gibbum* distributis: Et *prima* quidem *V. P. radix*, tum quòd Venæ umbilicali (maximam sanguinis vim ad hepar apportanti, & quodammodo totius venæ portæ munus inter prima formationis initia exsequenti,) connexa, tum quòd amplissima existat, primatus dignitatem promerita, *minores radices plures & capillares fibrillas* in totum sinistram anterioremq; hepatis quadrantem dispergit, & quòd firmiter hæreat, atque ligamenti umbilicalis (dum munere suo fungitur) vellicatus fortius sustineat, in utramque hepatis partem propagines ulterius emittit, quales etiam porro in sinum hepatis diffusæ, ad membranam hujus excurrunt, ac eidem annectuntur, indeque reflexæ venulas suas capillares in substantiam, parenchyma veteribus dictam, disseminant. *Secunda radix* primæ dextrorsum adiacens, alterique hepatis quadrantem in dextro ejus latere inser-

inferuiens superiori paulò minor , tertiã tamen quartaque amplior conspicitur, propaginibus quibusdam veficæ felleæ, & quintæ inferiori radici cohærens, toti hepatis cavo per quadrantis fui ambitum capillares venas fupeditat, quin etiam propè ejus confinia gibbo quoque illius famulatur. *Tertia quartag, radix* (quacunque earum termini exporriguntur) Epatis fimo præcipuè profpiciunt, nempe duobus ejus interioribus quadrantibus dorfo proximis , propè ultimos autem earum regionum fines vafa capillaria non minùs in gibbam quàm cavam illius partem distribuunt. *Quinta radix* in fimum hepatis haud difpergitur, verùm fuperiora verfus excurrens, gibbi partibus elatioribus maximeque craffis (in dextro præprimis latere) famulam præftat operam.

X.

Recenfita igitur hæ radices cum propaginibus fuis innumeris , ex multiplici divifione & excurfione natis, (vid. *Figura I. elegantiffima Tabul. XXIX. in Clar. Kerckringii Spicileg. Anatom. p. 189.*) æquabili proportione ad omnes hepatis partes distribuuntur, cumque ductus hepatici biliarii proximè accumbentibus ramis capsulæ communis exterius ambientis amiculo incluſa adeunt quosvis hepar componentes glandulofos acinos : ita ut liquor coloratus mediante fiphone *Græffiano V. P.* trunco injectus per lobulorum interftitia egregiè transpareat, quemadmodum in brutorum juniorum hepate nobis præteritã hyeme *Excell. DN. PRÆSES* demonſtravit.

XI.

*Anaſto-
moſes in-
ter radi-
ces V. P.
& V. C.*

Jam Verò cum Venæ P. radicibus intra hepar recon-
ditis Vena Cava fimilibus numeroſiffimis occurrat, an-
ſam arripuerunt rerum Anatomicarum ſcriptores , ut
utraq; mutuò coire docerent, ingenioſè magis quàm
verè

verè excogitatis quinque; ἀναστομωσέων speciebus : quarum prima sit parallela, cum rectis lineis ramuli extremi invicem junguntur ; secunda transversa , dum trunci, cum truncis; tertia cruciata, cum trunci truncos vel rami decussatim transcendunt ramos; quarta mixta ex cruciatâ & obliquâ constans; quinta obliqua & angularis, cum obliquè ad angulos rami inferuntur. Et in talibus quidem defendendis *Vesalius, Laurentius, Conringius, Highmorus & Mæbius* singularem impenderunt operam, sed præterquam quòd post Anatomicū celebrem *Gabrielem Fallopiū* inmortale illud Angliæ decus *Harveus* sumā etsi adhibitâ diligentia istiusmodi anastomoses nullas deprehendere potuerit, ceu patet ex ejusdem *Exercit. I. de circulatione sanguinis*, quod etiam confirmat *Godofred. Bidloo Anat. corpor. humani Tab. XXXVIII. Fig. 2.*, *Glissonius* in nunquam satis laudandâ *Epatis Anatomia c. 33.* eruditè ostendit, quomodo à triplici saltem sibi visâ connexionum vasorum in Epate differentiâ, ἀναστομωσέων specie illusi fuerint Anatomici; mereturque omninò huc apponi brevis, ast eruditissima de iisdem *Marcelli Malpighii in cap. 2. de hepate ἐπιπέρισι*: *Quoniam innumeri sunt*, is scribit, *Epatis lobuli hinc inde vasis appensi, inde est, ut necessario in quamcunq; partem dirimantur surculi, & ita superequitationes, incruciationes, & similes contingant conjunctiones: succedit etiam apertis vasis crebra foramina conspici, quæ nihil aliud sunt quam vasculorum origines & hiatus, quæ anastomosis specie multis imposuere, sicut in pulmonum vasis accidit, ita ut cordati etiam viri decepti sint.* Et sanè, ut alia mittam argumenta, experimentum à *Glissonio* l. c. factum evidentissimè demonstrat, radices V. P. cum V. C. radicibus minimè mutuis anastomosis junctas, sed glandulosos acinos, quibus hepatis moles componitur, inter advehentia &

revehencia vasa medios esse, injecto siquidem in Portā liquore aliquo, nempe vel aquā simplici calidā vel lactis pauxillo coloratā, dum idem ad V. C. & ultra assurgit, sanguis omnis non tantūm ex Epate eluitur, verūm ejusdem substantia, elutriatā purpurā, similem in iusto liquori colorē induit, quod nullo modo fieri posset, si immediatus ex uno in alterum vas transitus esset. Neque verò bilis etiam à sanguine colatoria secretio, de quā mox mihi sermo erit, peragi posset, si anastomoses ex Portā in Cavam immediatē sanguinem transfunderent.

XII.

*Usus radicū
cum V. P.*

Proximum igitur est, ut Radicum Venæ Portæ per epar distributarum usum exponam. Nimirum quia ex antecedentibus satis illucescit, dictas radices cum Venæ Cavæ radicibus intrā Epar mutuis anastomosibus nequam copulari; quin potius *ἀντοψία* compertum habetur, illas extremis suis propaginibus ad glandulosos epatis acinos, ex quibus lobuli componuntur, hiare, vid. *Godofred. Bidloo Anatom. corpor. human. Tab. XXXVIII. Fig. 1.*, simul autem arctissimè accumbere pori biliarii ramificationibus eodem modo distributis, & communis capsulæ involucro unā comprehensis, hinc probabiliter concludere licet, usum radicum Venæ Portæ esse, ut arteriarum vices gerant, sanguinemque ad acinos glandulosos epaticos advehant, mediante percolatione ibi repurgandum à bile, (aqueas, oleosas sulphureas, salinas atque terreas sanguinis & chyli particulas, in texturam saponariam coalescentes, materiam constitutivam habente,) mox dehinc pori biliarii epatici vesiculæque felleæ eousque exporrectos tubulos excretorios subeunte. Dixi sanguinem mediante percolatione repurgari à bile,

le, non equidem ignarus, quosdam Doctores existimare, sanguinem per modum fermentativæ cujusdam alterationis ex parte talem immutationem sub sui per epatis glandulas transitu suscipere, quâ formaliter demum in bilem abeat, quæ texturæ suæ specialis ratione non nisi orificiola pororum cholidochorum ingredi valeat; idq; ex eo probare : 1. quòd bilis ante ingressum in epar, nec amarore nec alio indicio in sanguine sese prodat, 2. parenchyma epatis singulare apparenter majori usui, quàm simplici transcolationi destinatum esse videatur. At enim verò sicuti ad primum facilis est responsio, re-gerendo, bilis amarorem aliasque qualitates tunc haud sese prodere, quia ejusdem particulæ constitutivæ inter balsamicas aliasve sanguinis particulas adhuc dispersæ & interfusæ latent; ita ad secundum sciendum, ex parenchymatis veteribus dicti epatis peculiari structurâ fermentalem virtutem non statim colligi posse, quatenus cuilibet secretioni peculiaris visceris fecernentis organifatio necessaria est. Porro (eruditissimè ita disserente *Borello de Motu Animal. Part. II. Propos. CXLV. allegat. in Bibliothec. Anatomic. Part. II. p. 998.*) *difficillima & vero minus similis melius consideranti apparebit talis fermentatio, quia oporteret, ut in glandulis jecoris resideret succus fermentativus ejusdem natura, scil. aquè amarus ac bilis est, vel aliunde deportaretur; utrumq; autem ab experienciâ refellitur: nam substantia glandulosa jecoris est dulcis & suavis saporis, nec vasa aliunde in jecur deferentia usquam apparent. Adhæc in vasis Vena Porta & in poris strictissimis glandularum epatis videtur difficile, ut in motu transitorio sanguinis absq; ullâ quiete conturbatio & ebullitio fermentativa fieri possit. Interea pro mechanicâ secretionem omnia bellè militant; nam adest vis motiva, quæ est impulsio sanguinis facta à compressio-*

pressionem abdominis & aëre inspirato, adest motus continuus sanguinis, adsunt subtilissimi canales Porta & pori glandularum, nec desunt duo ordines vasorum receptioni destinatorum, ergò nemo negabit esse possibilem & insuper faciliorem, & ideò potius Mechanico opificio, quàm fermentativo opere secretionem bilis fieri credibile est. Hæc Borellus.

XIII.

*Truncus
V. P.*

Consideratis Venæ Portæ radicibus intra epar quasi sepultis, nunc ordo postulat, ut in ejusdem *Truncum* inquiram; hic verò postquam à sinu inferiora versus exporrectus semipollicari circiter longitudine progressus est, ex Epate juxta duas eminentias *πύλας* cognominatas, proximè subter (aut paulo ultra) exilem epatis lobum erumpit, indeque ulterius descendens paululum obliquè nonnihil versus lævam deorsum sub duodeno fertur, sedem stabilem suprà vertebra nactus, atque varias de se amandat *propagines*, sanguinem adducentes pleno ubere Epate infundendum. Propagines autem eas inter 1. *suspensoria*, à Gabriele Fallopio primùm visæ, rariùs inveniuntur, unde etiam principis observatoris de iisdem verba hùc afferam, quæ leg. in *Observat. Anatom. pag. 443.* Aliquando, is inquit, *reperiuntur rami venarum à porta trunci per epar disseminati, qui ab extremo apice sinistra fibra ex hoc viscere egrediuntur, & per illud ligamentum, quo in illo latere hepar aliquando septo transverso jungitur, repentes atq; ipsi septo communicati, descendunt per posteriora ad dorsum usq; ibiq; junguntur sub pancreo cum quibusdam aliis venis, ab eodem portarum truncu extra epar abortis: an cum hisce eadem sit propago Venæ Portæ, quæ cum venis septi unitur, ceu memorat Eustachius Rudius de Renum administratione cap. 41. pag. 133, in medio relinquo, id saltem addens, suspensorias illas dictas ve-*

*Ejusdem
propagi-
nes suspē-
soria.*

nulas sanguini à diaphragmate recipiendo, & ad truncum portæ reducendo potissimum inservire, suspensioni verò epatis non nisi imaginariæ vacare. 2. à Trunco Portæ prodeunt *gastroepiploica* fundum ventriculi dextrum supernè, & epiploen infernè adeuntes. 3. *Intestinalis* per duodeni longitudinem excurrens, quandoque à ramo mesenterico exortum nascita. 4. *Cystica gemella* Vesalio dictæ, in vesiculæ felleæ cervicem & corpus distributæ, capillorum instar exiles, ideoque venulis albugineam oculi tunicam pingentibus comparari solitæ. 5. *Gastrica*, & quidem ad differentiam aliarum commune hoc nomen obtinentium, *dextra Bauhino in Theatr. Anatomic. lib. I. cap. XV. p. 50.* vel *pylorica Spigelio de human. corporis fabricâ lib. V. cap. 5. p. m. 161.* nuncupatæ, in posticam pylori partem dorsum respicientem disseminatæ. Harum autem à numero 2. hucusque recensitarum venularum usus est, ut sanguinem à partibus, quas ambiunt, ad truncum Venæ Portæ, secretis tamen prius operum glandularum minimarum vel aspredinum glandularum respectivè lymphaticis, oleosis pinguibus, & biliosis heterogeneitatibus, reducant ac revehant.

Gastroepiploica

Intestinalis

Cysticagemella

Gastrica dextra.

XIV

Atque hinc *Truncus* Portæ ad lævam corporis partem aliquantum vergens finditur in ramos duos insignes, alterum sinistram elatiorem & minorem, dextrum humiliorem & majorem alterum: Sinister *Splenicus* dictus omenti membranaceo-pingui & pancreatis glandulosâ conglomeratâ substantiâ suffultus transversum ad lienem abit, intereaque tam ante quam post suam divisionem, in ramulos excurret plurimos. Et ante divisionem quidem, à sede suâ elatiori dimittit: 1. Venam *gastricam minorem* sive sinistram in ventriculi gibbosam partem

Ramus V. P. Splenicus.

Vena gastrica minor

major

posteriolem paucâ sobole distributam ; 2. *gastricam majorem* ob amplitudinem cognominatam, sub ventriculo ad orificium ejusdem sinistrum obliquè delatam, moxq; in tres ramulos divaricatam , quorum bini utrinque ventriculum accedunt , tertius medius speciatim orificium ventriculi sinistrum coronæ instar ambiens venam coronariam, stomachicam speciali nomine insignitam, constituit. A sede autem humiliori ablegat :

epiploica dextra postica

1. venam *epiploicam dextram* graciliorem, deorsum ad dextram omenti membranam inferiorem , & ad colon ei coñexum furculos derivantem; 2. *epiploicam posticam* capaciorem, in duos ramulos separatos ut plurimum subdivisam , ex quibus furculi deorsum ad omenti membranam, qua colon instar mesenterii dorso allegat , & coli

pancreatica Earum usus.

partem excurrunt ; 3. *pancreas* sive *pancreaticas* multiplici sobole per pancreas disseminatas. Circâ Venarum harum *usum* non aliud monendum obvenit, quàm quòd *gastrica* cum sanguine, ex arteriis numerosâ sobole ventriculi ollæ membranacæ antea affuso , & relictis ibidem intra crustæ mucosæ vel tunicæ vasculoso-glandulosæ particulis lymphaticis fermentativo - menstrualibus, paulatim ad ipsas recollecto, alimentorum (quin & certo tempore medicamentorum) vim spirituosam, per digestionem & extractionem fermentalem exaltatam, suscipiant , breviori que pro citâ virium restauratione viâ ad epati propinquum cor deducant ; *epiploica* autem similiter sanguinem revehant , sed oleosis pinguedinis globulis, intrâ stirias lobulos que membranaceos omenti secretis, orbatum ; pari etiam munere defungantur *pancreatica* in sanguine ex pancreate, lymphæ propriæ prius peractâ ibi quadantenus secretionem, reabsorbendo.

Ordine nunc indagandi succedunt ramuli, quos *ramus splenicus* Lienis approximans post sui in *ramum superiorem & inferiorem* divaricationem à se dimittere solet. Nempe enim à *ramo superiori*, modò antequam lienem ingreditur, modò quando jamdum ingressus est, rarò unus, sæpius geminus vel triplex (imò tergeminus aliquando *Rosfincio* visus) emergit furculus, communiter *vas breve, venosum Spigelio*, dictus, brevissimo namque tramite in homine à Liene ad sinistram fundi ventriculi partem tendit, nonnunquam altiùs etiam ad orificium sinistrum usque assurgit: Cujus singularem usum tamen *Laurentius Histor. Anatomic. lib. IV. c. 4. & Bauhinus Theatr. Anatomic. lib. I. cap. 15.* aliique plures constituent, quòd ad ventriculi fundum & orificium sinistrum effundat melancholicum succum naturalem, aciditate suà torpescentem appetitum excitare aptum, quemadmodum aliàs acetosa labentem ventriculi tonum restaurare creduntur; circularis tamen sanguinis motus modernis Naturæ consultis sagacioribus aliam prorsus monstravit viam, scil. per vas illud breve humorem non in ventriculum, sed potius à ventriculi nutritione refluxum versus Lienem ferri, quam ipsam etiam peculiari experimento visui patulâ exposuit *Anatomicorū nostri seculi facile princeps Marcellus Malpighius de Liene cap. VI. p. m. 214.*, digno, ut h. l. celeberrimi Viri verbis referatur: *Ligato splenico ramo libera adhuc comes arteria permaneat, ita ut propulsus sanguis à Liene restitutus impediri non inveniat viam in itinere ad jecoris portas; ligentur interim portiones vasis brevis prope tunicas ventriculi, ne sanguis à comitibus arteriis in ipsum irrumpat, vel majoris digiti compresso vase brevi versus splenicum truncum sanguis exprimatur, etenim licet impense surgeant*

Vas breve

Ejusdem usus.

lien & ramus splenicus non tamen unquam à liene ascendet san-
guis per continuatum vas breve in ventriculi fundum, sed impe-
diente valvulâ in hiatu ejusdem vasis in splenicum ramum deti-
nebitur, donec soluto vinculo in jecur rapiatur, vacuâ semper &
flaccidâ interim permanente vasis brevis inter valvulam & li-
gaturam, seu digitorum pressuram, portione, conf. Richard.
L. Mori Tract. de Corde cap. V. p. m. 208. & Celeberrimi
Drelincurtii Experim. Anatomic. Canic. VIII. §. I. p. m. 24.
 Neque est, ut quis sibi imaginetur, se veritate magis
 litaturum, si ex *Helmontii Tr. de sextuplici digestionem*
 §. 29. mutuâtâ loquendi formulâ dixerit, *splenem*
per vas breve fermentum de sese inspirare acidum in cibos,
 nam præterquam quòd is monendus esset, ut à meta-
 phorico tali verbo obscurum per æquè obscurum expri-
 mente sibi temperare malit, ne cum Doctore Helmon-
 tio locutiones metaphoricæ in Scholis Galenicis passim
 damnante, ideò quòd natura troporum sit ignara, simi-
 li culpâ redarguatur, semita talis æquè impossibilis habe-
 tur, dum sanguis contrario occursum præsuppositum fer-
 mentum necessariò retundit & reprimat. Multo mi-
 nus illud ex situ ventriculi gallinacei ab *Helmontio Tr. ca-*
lor efficienter non digerit, sed tantùm excitativè §. 30. alla-
 tum argumentum, quòd nempe hæ lienem circa stoma-
 chum unitissimè congestum habeant, ideoque & poten-
 tiùs digerant, fermenti inspirationem evincit, cum vi-
 deamus in aliis pennatis splenē multum distare à ventri-
 culo & epati proximiorē esse, canes etiam quorum
 splen à stomacho remotior est, ossa duriora feliciter di-
 gerere; quid? quòd *Malpighius l. c.* canem suum exfecto
 prorsus liene longè voraciorem vixisse, coctionemque
 optimè omnium etiam solidorum peragisse testetur.
 Ceterum an in statu præternaturali Lien sanguinem
 gru-

grumosum aliaque recrementa per vas breve prædictum ad ventriculum eructare possit? sicuti ex Hippocrate, Riolano, Columbo, Valverdâ, & Riverio congesta à Rolfincio Dissert. Anatom. lib. V. cap. XVI. exempla probare videntur, consentiente πολυμαθεσάτω Conringio lib. de sanguinis generatione & motu cap. XXII. violento quodam motu præter naturam id fieri posse, hîc ἐπέχω, quando in naturali Portæ historiâ recensendâ nunc occupatus sum.

XVI.

Sed è diverticulo in viam, & post expositum vas breve à rami splenici subdivisi ramo superiori enatum, circumspiciendæ erunt propagines, à ramo inferiori, humiliorem Lienis partem spectante, prodeunt. Deprehendimus autem hîc: 1. *epiploicam sinistram*, ad sinistram inferioris membranæ omenti partem distributam, in quibusdam saltem subjectis, potissimum quando epiplois postica angustior est, contemplabilem; 2. *gastroepiploicam sinistram* satis insignem superiori membranæ omenti fundoque ventriculi à sinistris numerosâ sobole intertextam; utraque autem in sanguine à partibus modò nominatis ad splenicum ramum reducendo operam suam infumit.

Epiploica sinistra.

Gastroepiploica sinistra.

XVII.

Postquam itaque propagines hucusque recensitæ à ramo Venæ Portæ splenico natales suos habuerunt, reliquum sibi vindicat Lien, Vena etenim splenica nequam ab ingressu in Lienem disparet, ceu van Horne in *Microcosmo suo* §. XLII. vult, quin potius cum arteriâ & binis nervorum ramis sociis (sicuti in vitulino Liene in nupero Collegio privato D. N. D. PRÆSES evidentissimè demonstravit,) junctim interiora Lienis subintrat, in

Vena splenica

Ejus usus

finum amplum de in sese expandens, per universum Lienis corpus extensum, ex quo etiam per lateralia foramina plurima, arteriarum & nervorum elongatas hinc inde propagines sequentia, sanguinem recipit, dum interea una cum reliquis vasis capsulae velut membranaceae, similibus foraminibus perviae, ab interiori & propriae lienis membranâ introrsum reflexâ, & in tubum efformatâ oriundâ, involvitur. Usus ergo *vena splenica* sive *canalis venosi splenici* est, ut per vasa arteriosa numerosissima ab arteriâ coeliacâ ramo sinistro propagata ad Lienis corpus membranaceum, in cellulas ac concamerationes plurimas (intra quas miro ordine collocatae apparent glandulae ovali figurâ atque colore albo conspicuae,) velut apum favos distinctum, ac per excurrentes undique fibras nerveas innumeras firmatum, affluentem sanguinem recipiat, & ad Portae truncum ac consequenter ad Epar deducat. Succedit autem (laxa etiam si sit Lienis substantia diverticulis plena) promptè sanguinis iste in canalem venosum ingressus, tum quia impulsiva arteriarum protrusio præstò est, tum quia fibrillae nerveae cavernosas lienis cellulas contrahendo suppetias ferunt.

XIIX.

*Sanguis
qualem
mutationem
in Liene
subest?*

Interea facile præfagit mens quempiam futurum, qui ulterius ex me scire velit, qualem mutationem sanguis ex Liene nunc refluus inibi sustinuerit? quod quidem in tot Virorum doctissimorum dissensu determinare periculosa plenum opus aleæ est, quantum tamen aliquali mentis conjecturâ assequi licet, existimo sanguinem intrâ Lienem à spiritu quodâ salino volatili ex nervis copiosis suggesto, atq; in corporibus glandulosis ovalibus per associationem spiritus vitalis sulphureo salini
magis

magis exaltato, attenuari & quasi fundi, quò is promptius per impeditiſſimos epatis meatus dein pergere, atque bilem inibi deponere queat: Favent huic opinioni experimenta à *Curioſiſſimo D. D. Bohnio* circa ſanguinem ſplenicum inſtituta *Circul. Anatomico-phyſiolog. Progymn. XVIII.* in fine, ex quibus conſtat, variorum animalium lienes diſſectos ſanguinem minùs glutinoſum & tenacem, fibrisque, uti vulgò loquuntur, omninò deſtitutum exhibuiſſe; ex venâ ac viſcere diſſecto proſequentem ſanguinem mineæ ac ſplendentis rubedinis fuiſſe, maximè quoque fluidum ac intenſè purpureum per plures horas permanſiſſe. Atque inde etiam facile judicare licet, quid de ſucci melancholici atrabiliarii intrâ Lienem peragi creditâ ſecretione ſtatuendum ſit, nullus ſiquidem iſtius præſentiam ſufficienter demonſtravit, cum quæ de ſapore lienis acido *Walæus* ejuſdemque ſequaces adſtruunt, contrariis non tam autoritatibus quàm phænomenis refutata ſint, ſal etiam vitriolaceum, ſi quodpiam unquam ex Liene proſectum, ignis potiùs productum & decompoſitum exiſtat. Dein vix quiſpiam ſanæ mentis ſibi perſuaderi patietur, recrementitium in aliquo viſcere ſecerni humorem, ubi nullum vas excretorium eidem evacuando præſto eſt, natura quippe imprudentiæ inſimulanda foret, ſi excrementum à ſanguine ſepararet, illi ipſi ob defectum excretorii vaſis denuò confundendum. Sed inſtabis ex *Williſio Tr. de fermentat. c. 5.* ſuccum melancholicum, i. e. eodem exponente, particulas limoſas ac terreſtres, quæ ſint cruoris velut fæx ac caput mortuum in liene repoſitum, non eſſe omninò inutilem, ſed ob copiam ſalis fixi valde fermenteſcibilis naturæ, hincque non ſtatim veluti bilem in cloacam rejiciendum, ſed ulterius in liene coquendum, ut exalta-

tus in fermentum abeat, quod denuò sanguini commis-
 sum ejus motum & volatilisationem promoveat; sicque
 sanguini per arterias ingresso aliquid quidem detrahi,
 scil. crudum melancholiæ succum, verùm eidem per ve-
 nas refluxo aliquid continuò addi, sc. eundem succum ex-
 coctum & in fermenti naturam exaltatum. Necdum ta-
 men omnis exhausta est difficultas, dubium quippe ma-
 net, an limosæ ac terrestres sanguinis portiones, copiam
 etsi contineant salis fixi, idcirco valde fermentescibilis
 sint naturæ? unde sal illud fixum esse cognoscatur? quo-
 modo nominatæ particulæ tamdiu coërceri queant in-
 trà Lienis cellulas, dum hæc sanguis arteriosus copio-
 sissimè impulsus continuò perluit? an sufficiens pro fer-
 mentatione lieni insit spatium? Maximè autem & toto
 quod ajunt cœlo quondam aberraverunt illi Anatomici,
 qui succum talem melancholicum à Venâ Portæ per *ra-
 mum splenicum attrahi* sibi imaginati sunt; nulla namque
 ejusmodi ἀντίσπασις unquam in rerum naturâ visa est,
 nisi imperitioribus, & forsân per somnium, ejus mini-
 stris; illamque prorsus impossibilem valvularum in ra-
 mo splenico à Liene extrorsum spectantium, sicquè
 omnem à Portâ ad Lienem sanguinis reditum excluden-
 tium, positus satis arguit; quales quidem in brutis ani-
 mantibus ad oculum patent, ab *Highmoreo* disquisit. *Anat.
 corpor. human. lib. I. Part. III. c. 3.* descriptæ, & ibidem *Tab.
 VII. Fig. 1. b. & Tab. VI. a a a a* delineatæ, in homine verò
 ob membranarum tenuitatem & in corporibus mortuis
 deciditiam ac conniventiam à Venæ tunicis non tant
 facile discernuntur; nihilominus æquè hîc ac in brutis
 sanguinis motum se habere sæpiùs institutum seq. expe-
 rimentum, eodem teste *Highmoreo l. c.*, confirmat: Aperto
 nimirum ramo splenico, in medio ejus inter lienem &

portam ductu, si versus lienem ramum digito compresseris, ab inflictō vulnere, parūm & languidē à Portā, tam in vivis quā̄m mortuis, sanguis effluit, si verò digitum tollas & ad alteram partem sectionis rami splenicī versus portam venam coarctēs, violēter & affatim à Liene effluit, imò per illud vulnus, totam sanguinis massam in vivis brevī temporis spatio irruere videbis, in emortuis omnis, qui in liene & aortā ad Cor usq̄ue fluxui aptus est, per vulnus hoc facile effluet.

XIX.

Ceterūm id circā *ramum Vena Porta splenicum* annotandum restat, inter ejusdem & *arteria ramum superiorem* paulo ante ingressum in lienem insignem *anastomosen* occurrere, vid. *Jul. Casser. Placentinus Tab. IX. lib. III. Fig. IV. lit. C.* ut cūm numero arteriæ venas in illo viscere multūm superent, pars aliqua sanguinis, priusquam lien ingrediatur, venæ amandetur, ne lien nimīā ejusdem oppressus quantitate, obturetur, & ab officio impediatur.

XX.

Atq̄ue inde gradum promoveo ad *ramūm V. P. mesentericum*, splenico humiliorem, sed ampliorem, qui quidem *ante sui divisionem* propagines duas dimittit: 1. *gastroepiploicam dextram* à dextris ventriculi fundum & omenti superiorem membranam perreptantem; 2. *intestinalem* ad duodeni medium & jejuni principium pertingentem, *Spigelio duodenam* idcirco dictam; postea verò mesenterio commissus in *ramos* rursus dirimitur *duos*, mediā mesenterii tunicā suffultos, & inter superiorem atque inferiorem ejusdem pertranseuntes; horum alter *mesentericus dexter*, mesenterii dextram occupans partem, duplex in jejunum cœcum & coli partem abit, atq̄ue numerosissimā de se sparsā sobole *Venas* producit

Anastomosis inter ramū Vena portae splenicæ & arteria ramū superiorem.

Ramus V. P. mesentericus.

Vena Gastroepiploica dextra.

Intestinalis.

mesa-

V. mesaraica.

Ramus mesentericus sinister.

Vena haemorrhoidalis interna.

mesaraicas; alter *sinister*, in sinistram mesenterii excurrentem partem *Venam haemorrhoidalem internam*, sub recto intestino descendentem, ejusque extremum sive anum aliquot furculis exiguis orbiculatim amplectentem, ut plurimum producit, quam ipsam tamen variante subinde exortu, nunc à ramo Portæ splenico, eoque vel extrà lienem adhuc procedente, vel intra Lienem recepto protendi, nonnunquam à mediâ trunci V. P. in ramum geminum divisione exsurgere Anatomici viderunt.

XXI.

Venarum mesaraicarum distributio.

Jam verò circà *Venas mesaraicas* amplius se mihi pandit campus, in quem excurram exploraturus, quid de ipsarum usu veteres, quid recentiores sentiant? juvabit tamen ordinis clarioris gratiâ earundem per mesenterium ad intestina distributionem præmittere. Venæ igitur dictæ mesaraicæ principio à ramo mesenterico dextro sumto, primùm ex recensione nonnullorum Anatomicorum in quatuordecim ramulos, (qui tamen numerus haud perpetuus est, sed in diversis corporibus variat teste *Glisson. Anatom. Epat. cap. XXV.*) mox in propagines minores innumeras fermè dirimuntur, quæ mesenterii membranis interceptæ versus intestina excurrentes, atque hinc inde interjectis sustentæ glandulis, in ambitu, ubi intestinis subtenduntur, multos arcuatos ductus, notante *Jacobo Henrico Pauli in Anatome Anatomia Bilsiana*, à jejuni principio ad rectum usque efformant, à quibus ad intestina dimissi furculi, quo in loco arcubus inferuntur, densâ ut plurimum pinguedine infarcti, lacteis multo minores existunt, & profundiora habent diverticula, suntque instructæ valvulis ab *Harvejo* inventis, *Columbo* tamen jamdum visis, versus Portam & Cavam spectantibus, sanguinemque contentum ad intestina

testina relabi prohibentibus ; conf. *Th. Bartholin. Anat.*
tom. libell. IV. c. 3. p. m. 607. Sed ad *venarum mesaraica-*
rum usum , quem *Galenus lib. IV de Usu partium cap. 2.*
seqq. expressit verbis : *Quemadmodum bajuli* , inquit,
in civitatibus repurgatum in promptuario frumentum in ali-
quam communem civitatis deferunt officinam, concoquendum
& utile ad nutriendum mox futurum : Simili modo prius ela-
boratum in ventriculo alimentum venæ ipsæ (puta mesara-
icæ) deferunt ad aliquam concoctionis locum, communem to-
tius animalis, quem epar nominamus — — & postea con-
cludit, venas istas non deducere solum nutrimentum ex ven-
triculo, sed attrahere simul & preparare, modo quo ipsum si-
millimo, quippe quæ natura ipsi sint adsimiles & primum ger-
men ex illo ducant. Hoc verò *Galenus* placitum unanimi
ferme totius vetustatis suffragio comprobatum est,
ut piaculo fuisset eâ ætate alias, quàm Venas mesaraicas,
constituere radices, alimentum attrahentes, & Epatis
trunco advehentes. Verùm postquam nostro, quo per
Dei gratiam vivimus, seculo clariori patefacto Anato-
miæ sidere *Vena lactea*, *Erasistrato* olim apud *Galenum*
per *transennam* visæ, leg. *Galen. 1. An sang. c. 5. & 7.*
Anat. 16., à *Casp. Asellio* detectæ sunt, per has chy-
lum ad receptaculum tendere Anatomicorum ple-
rique voluerunt, non alio venis mesaraicis relicto
munere, quàm ut sanguinem per arterias mesen-
tericas intestinis oblatum recipiant, & ad Portam
reducant. Alterum autem *Galenus* commentum, quo
voluit venas mesaraicas nutrimento sanguinis rudimen-
tum imprimere, sicuti in dubium jamdudum vocavit
Vesalius, eò quòd membranaceo & coriaceo venarum
corpori sanguificationis vis nulla insit, & si, quæ esset,
album procuraret, imprimis cùm juxta ipsius *Galenus*
axio-

*Earundè
usur.*

axioma, quod mutatur, in ejus speciem, à quo mutatur, faces-
 sat; ita idem hodie penitus explosum est, conf: *Gualter.*
Charleton Oecon. animal. Exercit. IV. 4. Nec major veri-
 tatis species inest placito, quod *Galenus lib. III. de fa-*
cult. naturalibus c. 13. posteritati scriptum reliquit verbis
 seqq: *Quid mirum est in his Venis, quæ medium spatium inter*
jecur & partes circa ventrem occupant, duplex esse ministeri-
um atq; usum, ita, ut cum in hisce abundantia fuerit alimenti,
per jam dictas venas sursum feratur in epar, cum autem vacuæ
sunt, nutririq; avent, per easdem ipsas ex epate rursus traha-
tur? confer. ejusdem lib. IV. de Usu Partium 19; rationi
 siquidem id prorsus repugnat, cum duorum diverso-
 rum humorum motus contrarius in vasis adeò angu-
 stis nec locum habeat nec concipi possit, nisi quidem ca-
 nales vemarum minutissimos divisos esse, & chylo
 ascendenti latus unum, alterum sanguini descendenti
 patere quis somniare velit, *Galeno ipso dissentiente & lib.*
V. de Hippocrat. & Platon. decretis c. 4. docente: *Naturam non*
iisdem vasis, nec iisdem meatibus ad materias semicoctas &
plane confectas uti solere. Nec est ut pro *Galeni* defensione
 utrumque humorum motum in venis mesaraicis, non
 quidem simul, interim diversis temporibus dari quis ad-
 struere velit; nam amabo unde probabit distinctum epa-
 ti ac venis mesaraicis pro sui nutritione assignatum esse
 tempus, quemadmodum enim continua fit partium ab-
 sumptio, sic perpetuâ opus est restauratione & nutritione,
 hinc sequitur, & epar & venas mesaraicas uno eodem-
 que tempore posse esse famelica, ac per consequens
 eodem tempore contrariam illam tractionem Gale-
 nicam fieri posse. Præterea durante sanguinis circula-
 tione nunquam vacuæ esse possunt venæ mesaraicæ,
 illo jugiter ex arteriis mesentericis in hæce succedente,
 nullo

nullo etiam experimento hæctenus legi demonstratum
 hu more intra venas mesaraicas contentum deorsum
 tendere, sicuti contra eundem sursum potius ferri, & val-
 vularum positus & ligaturæ clarissimè demonstrant.

XXII.

Quid *Galenus* & cum eo vetustas de Venarum me-
 Saraicarum usu sentierit tradidi, nunc agendum, quid præ-
 sentis ætatis Doctores de eodem statuunt, investigabo.
 Hi igitur quemadmodum unanimi suffragio id negotii
 venis mesaraicis attribuunt, ut sanguinem per arterias
 socias mesenterio & intestinis affusum inde reducant &
 epati offerant; ita vicissim ab invicem dissentiunt, dum
 alii easdem chyli partem ex intestinis simul suscipere *af-
 firmant*, alii, (solas lacteas pro chyli semitâ agnoscentes,) *negant*.
Nec destituunt utramque litigantium partem
 argumenta: *Affirmantes* siquidem suam probant senten-
 tiam, quòd: 1. Venæ mesaraicæ amplitudine conjuges ar-
 terias longè multumque superent, documento certissi-
 mo, præter sanguinem recentis alterius liquoris recepti-
 oni illas dicatas esse, confer. *Borell. de Motu animal. Part. 2.*
propos. 199; 2. dentur animalia, v. g. ex pennatorum fami-
 liâ teste *Harvejo de generat. animal. Cornel. Consentino pro-
 gymn. 6. & Brunnero Diatrib. de Lymph. cap. 8.*, quæ nulla
 habent vasa lactea, ut præter mesaraicas nullæ aliæ in illis
 excogitari poterint venæ, quæ chylum ex intestinis de-
 ducant. 3. sicuti venæ umbilicales ab ovi liquoribus suc-
 cum alimentarem absorbent, ita & venæ mesaraicæ in
 adulto corpore ab intestinis chylum suscipere queant:
 4. quemadmodum ex aliis partibus v. g. pleurâ, pulmo-
 nibus &c. præter sanguinem arteriosum excrementa va-
 ria alliciunt venæ, eademque M. S. retribuunt, ita ex in-
 testinis chyli etiam partem absorbere queant venæ me-

mesaraicæ. 5. ex fide *Ludovici de Bils*, ligatis arteriis, venæ mesaraicæ succo subobscuro & cinericio chyloso sese conspicendas exhibuerint, similiterque ex observatione experimentalis Anatomici nulli secundi *Dn. D. van Horne* ipsæ mesaraicæ venæ vinculo interceptæ chylo repletæ visæ sint, argumento à colore illius humoris ducto : etenim, sicuti *αυτόματος* testis *Schvammerdamius* in *Miraculo Natura sive uteri muliebris fabricâ notis* in *D. van Horne prodromum illustratâ* p. m. 29. loquitur, sanguis quandoq; velut striatus & albis lineis permixtus, quandoq; ceu punctis notatus occurrebat, & erat cum nihil nisi purus chylus adesset. In *Venâ Porta*, idem subdit, sæpius chylum etiam non ligatâ vidimus, & ex eadem extraximus, & plurimas mesaraicarum chylo repletas vidimus. 6. tantilla exigua chyli portio, quanta per ductum thoracicum ad venam axillarem & cavam deducitur, minimè sufficiat continui sanguinis per universum corpus agitati atque effervescentis dispendio, ut nec continuæ omnium partium detritioni reficiendæ.

XXIII.

Negantes contra inferunt, quòd: 1. venæ mesaraicæ in cavitatem intestinorum osculis suis non hient aut pateant, nam si hiarent, nullo modo præcaveri posse, quin sanguis in intestina, subsequente semper sanguinolentâ alvi dejectione, efflueret; 2. venarum mesaraicarum oscula lacteis multo minora sint, & duas inter intestinorum tunicas, transversis semitis & capillarium formâ altiùs insinuentur, 3. nulla causa probabilis detur, cur chylus aliàs albescens in ipsis venarû orificiis ruborem contrahat? 4. *Paulus Barbette Medicus & Anatomicus Amstelodamensis* compertum habuerit, si prehensum quavis parte canis vivi intestinum utrinque ligetur, in medio

dio autem hujus expromta mesenterica vasa tùm alba tùm rubra aliquot itidem filo nectantur , post per adaptatam fistulam flatus fortiter injiciatur , non ligata sanguinea , sed sola lactea vasa intumescere. s. demum *Richardus Louverus* gemino experimento comprobaverit, totum chyli penum nullâ aliâ viâ quàm per vasa lactea ductosque chyliferos in sanguinem infundi , ambo quippe canes , quorum alterius quidem commune receptaculum , alterius verò ductum chyliferum , ubi intrâ tertiam & quartam costam superiores duo rami in truncum unum coeunt, ungue dilaceraverat & perfoderat, tabe repentinâ perierunt, ibi chyli duabus libris in eo pectoris latere, in quo commune receptaculum disruptum est, repertis , hîc pectoris illo claustro, ubi ductus iste perfractus est , chylo penitus repleto viso.

XXIV.

Jam verò in tantorum *Virorum* dissensu titi difficillimum mihi accidit certum calculum ponere , ita vix citrà modestiæ labem ab alterutrâ parte dissensum profiteri licebit : Licebit tamen hoc facere apud cordatos veritatem magis quàm viros, & non tàm qui dixerint, quàm quæ dixerint, æstimantibus. Quapropter anceps etsi adhuc hæream , cuinam parti subscribere debeam? ingenuè tamen fateor, argumenta illorum, qui venas mesaraicas in consortium muneris pro chylo vehendo assumendas putant, nondum omnem superare exceptionem. Etenim primò quod attinet venarum mesaraicarum amplitudinem, ex eâdem peculiare quid concludi haud potest , cùm talis communis esse deprehendatur aliis venis, arterias amplitudine ubique excedentibus, tùm ob distensionem, quàm à sanguinis elatere patiun-

cur faciliorem, tùm ob ipsius sanguinis promptiorem re-
fluxum. Nec secundò ab omnibus concessum est, nulla
in pennatorum familiâ dari vasa lactea, cùm talia repe-
ri *Bartholinus de vasis lacteis* contrà *Harvaum* jura-
mento asseverare nullus dubitaverit; esto tamen ibi
nulla occurrere, quid inde? alia etiam ibi glandularum
conglomeratarum & conglobatarum conformatio, alia
ingluviei & ventriculi fabrica, alia liquoris gastrici con-
ditio, forsàn etiam peculiaris venarum mesaraicarum
constitutio, quippe *Cl. Brunnerus in Diatrib. de Lymphâ
& usu pancreatis in fine cap. VIII p. m. 114.* e. g. in anserè, li-
gato inferiùs intestinulo flatum superiùs impulsùm non
solum inferiorum anfractus pervasisse, sed & per aperta
oscula venarum mesaraicarum perrexisse in Venæ Por-
tæ ramos, totamque sanguinis lacunam perflasse, nota-
vit, quod & sibi tentanti successisse testatur *Excellentiss.
Bohnius Circul. Anatomico-physiolog. pag. 167*, minimè ta-
men in lactiferis flatu immisso mesaraicarum canales
subeunte. Nec tertiò ab humoris alibilis per venam um-
bilicalem refluxu argumentandum esse videtur, venas
mesaraicas chylum quoque ex intestinis suscipere, cùm
ille jamdùm per colliquationem fusus & attenuatus sit,
ac umbilicalium venarum propaginum oscula imme-
diatè subire queat, hic autem viscosior adhucdùm exi-
stat, nec mesaraicarum ora, utpote intra intestinorum
cavum haud hiantia, tam promptè subintrare pos-
sit. Quartò argumentum, quo provocabatur ad venas
ex aliis partibus unà cum sanguine recrementa depo-
sita sæpè reabsorbentes, nihil prorsus probat, cùm à sta-
tu præternaturali ad naturalem ratiocinari haud liceat.
Quintò experimenta *Bilsi* & *Hornii* experienciâ repetitâ
neutiquam confirmata esse constat, sed & adhuc sub
judice

judice lis est,annon particulæ illæ chylosæ jamdum sanguini venoso ante tentamina illa instituta ex arteriis admixta sint, aut factâ etiam ligaturâ ex arteriarum ramulis minimis vinculo haud interceptis nihilominus ad venas pertigerint? quis insuper nescit, sanguinem per venam sectam dimissum chylo in mucaginem albicantem concrecente sæpe incrustatum conspici? conf. *Bartholinus Spicileg. de Vasis lymphaticis II. cap. VII. p. m. 105. Marcell. Malpigh. Exercis. de structurâ viscerum, de Epate c. VI. & ab eo citatus Steno in respons. ad vindicias epatis redivivi. Bohnius circuli. Anatomico-physiolog. pag. 171.* Sexto exigua etsi videatur chyli in vasis lacteis & ductu chylifero pars, omnino tamen sufficit sanguinis dispendio resarciendo, quemadmodum enim hoc paulatim fit, ita chylus quoq; sufficiens successivè per illa subministrari potest.

XXV.

Restat, ut de *Vena hæmorrhoidalis interna* usu pauca adjiciam: hæc ipsa igitur in omnibus quidem hominibus sanguinis ab intestini recti substantiâ membranaceâ reductioni inservit, in quibusdem verò insuper ex ramulis suis, propter fibrarum plus solito factam dilatationem dehiscens, sanguinem fundit hæmorrhoidalem, idque nunc certâ periodo, (qualia exempla recensent *Schenckius lib. III. Obs. Med. 157. Zacut. Lusitan. Prax. Medic. admirand. lib. I. Obs. 51. Lorichius Observ. lib. IV. cap. 10. Observ. I. Jung. Ephemerid. Naturæ Curiosor. Decur. I. Anni II. Observ. 192. & Anni IV. ac. V. Observ. 44.*) nunc incerto tempore & intervallis intercedentibus longioribus aut brevioribus: acciditque talis fluxus non viris tantum sed & mulieribus, ceu eruditè demonstrat *Clar. Frommannus in Tractat. singulari de Hæmorrhoidibus Part. prioris Probl. XXIX. pag. 131.* utrobique cum sanita-

Vena hæmorrhoidalis interna

tis singulari emolumento, quamdiu naturæ rectè operantis conatum sequitur, & intrà mediocritatis terminos consistit.

XXVI.

*Sanguis
V. P. p. n.
affectus.*

Et hæc de Venâ Portæ, ejusve distributione, ac usu dixisse sufficiat. Possem verò plurima adhæc afferre de illis, quæ *in statu præternaturali Venæ Portæ sanguis* sustinet *παθήματα*, sed cùm temporis & instituti præsentis ratio à proposito tali me avocet, paucissimis tantùm me expediam. Rationali igitur experienciâ omnium rerum magistrâ constat, in *malo hypochondriaco*, literatorum hoste infensissimo, venæ portæ sanguinè dyscrasiâ acido-salina corrumpi, in *scorbuto*, quinquaginta atris immani hiatibus hydrâ, nunc cruditate acidâ, nunc ranciditate sulphureâ coinquinari, in *ictero* particulis recrementitiis sulphureo-salinis biliosis depravari. Ecquis porrò ignorat, sanguinis Venæ Portæ motum liberum naturalem in *Ventriculi, intestinorum, epatis, lienis, pancreatis, & mesenterii inflammatione, obstructione, & scirrho* intercipi ac impediri? in *purgationibus* tam naturalibus quàm artificialibus eundem sanguinem fermentatione colliquativâ conturbari? indubitatum denique est, *vena hemorrhoidalis interna* sanguinem aut nimiâ sui copia aggravativâ aut viscositate lentâ, aut grumescentiâ *hemorrhoides internas cæcas & dolentes* reddere, aut sui abundantia distensivâ aut acrimonia salinâ volatili aut tenuitate ichorosâ falsâ nimium *hemorrhoidum internarum fluxum* concitare. Ego autem nunc rivulos claudio quia *fat prata biberunt.*

ΕΠΙΜΕΤΡΑ.

I.

Liene malè affecto necessariò Epar debet
συμπάχειν.

2. Vesicantium & sinapismorum in epilep-
fiâ singularis & admiranda vis , præter-
quam quòd experientia suffragio com-
probata sit , raione etiam demonstrari
potest.

3. Datur motus cordis spasmodicus.

4. Februm intermittentium fomes in ven-
triculo est.

S. D. G.

LIBRARIUS

PHARMACIA

Leue male affecto necessario spari debet

Yecunum & insipidum in epilep-
sia singulari & admiranda vis, prater-
quam quod experientie iustitio com-
probat sit, ratione etiam demonstrari
potest.

Datur motus cordis spasmodicus.
Febrium intermittenium fomes in ven-
triculo est.

S. D. G.

